

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри журналістики та
мовної комунікації

_____ проф. Світлана ХАРЧЕНКО

«___» _____ 2026 р.

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ БАКАЛАВРА

на тему:

**«ПІДГОТОВКА ВІДЕОСЮЖЕТІВ
ПРО УКРАЇНСЬКУ ВОЄННУ ЖУРНАЛІСТИКУ
КРІЗЬ ПРИЗМУ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ»**

Спеціальність 061 Журналістика

Гарант освітньої програми
доктор філологічних наук, професор

Світлана ХАРЧЕНКО

Керівник дипломного проєкту бакалавра
доктор філологічних наук, професор

Микола СТЕПАНЕНКО

Виконала

Катерина ЛАЗЮК

КИЇВ – 2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри журналістики та
мовної комунікації
_____ Світлана ХАРЧЕНКО
«___» _____ 2026 р.

ЗАВДАННЯ
на виконання дипломного проєкту бакалавра студенту
Лазюк Катерині Ігорівні

Спеціальність 061 Журналістика

Тема дипломного проєкту бакалавра: «Підготовка відеосюжетів про українську
воєнну журналістику крізь призму діяльності українських журналістів»

затверджено наказом ректора НУБіП України від 05.11.2025 р. № 2682 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 01.05.2026

Вихідні дані до дипломного проєкту бакалавра: джерельна база відеосюжетів
українських журналістів в умовах воєнного стану за період 2022 – 2026 рр.,
наукові публікації з теорії воєнної журналістики та медіаетики, нормативно -
правові документи, що регулюють діяльність журналістів у зоні бойових дій, а
також матеріали про практичну діяльність журналістки ТСН Наталії Нагорної
та фотожурналіста Євгена Малолітки.

Перелік питань, які потрібно розробити: Схарактеризувати сутність та
специфіку воєнної журналістики як соціального явища. Дослідити вплив
воєнного стану на якість відеосюжетів українських журналістів. Провести
аналітичний огляд тематики та наративів відеосюжетів в умовах
повномасштабного вторгнення. Визначити ризики та складнощі, з якими
стикаються журналісти під час роботи у зоні бойових дій. Систематизувати

порядок підготовки відеосюжетів в умовах воєнного стану. Здійснити порівняльний аналіз підходів до підготовки відеоматеріалів на прикладі діяльності Наталії Нагорної та Євгена Малолетки.

Дата видачі завдання «01» жовтня 2024 р.

Керівник дипломного проєкту бакалавра

доктор філологічних наук, професор

Світлана ХАРЧЕНКО

Завдання прийняла до виконання

Катерина ЛАЗЮК

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
ВОЄННОЇ	
ЖУРНАЛІСТИКИ.....	10
1.1. Загальна характеристика воєнної журналістики.....	10
1.2. Вплив воєнного стану на якість відеосюжетів.....	12
Висновки до розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ	
ЖУРНАЛІСТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО	
СТАНУ.....	15
2.1. Теми та наративи відеосюжетів українських журналістів в умовах воєнного стану.....	15
2.2. Ризик в роботі українських журналістів в умовах воєнного стану.....	19
Висновки до розділу 2.....	23

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ВІДЕОСЮЖЕТІВ УКРАЇНСЬКИМИ ЖУРНАЛІСТАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	24
3.1. Порядок підготовки відеосюжетів в умовах воєнного стану.....	24
3.2. Аналіз актуальних відеосюжетів українських журналістів.....	25
Висновки до розділу 3.....	28
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТКИ.....	31

РЕФЕРАТ

Дипломний проєкт: 35 с., 23 джерела, 1 медіапродукт.

Мета проєкту: комплексно дослідити специфіку підготовки відеосюжетів у сфері української воєнної журналістики, проаналізувати діяльність українських журналістів у зоні воєнного стану та визначити особливості створення якісного медійного контенту в умовах бойових дій.

Темою дипломного проєкту є: «Підготовка відеосюжетів про українську воєнну журналістику крізь призму діяльності українських журналістів». Концепція / ідея проєкту полягає у всебічному висвітленні теоретичних та практичних аспектів роботи журналістів у зоні воєнного стану, дослідженні ключових підходів, ризиків та етичних засад підготовки відеосюжетів, а також у порівняльному аналізі діяльності конкретних українських журналістів — Наталії Нагорної та Євгена Малолєтки.

Основна ідея проєкту: базується на поєднанні теоретичного аналізу воєнної журналістики з практичним розглядом реальних журналістських матеріалів, що дозволяє сформувати цілісне уявлення про специфіку роботи медійників в умовах повномасштабного збройного конфлікту.

Технічні характеристики: проєкт реалізовано у форматі наукової пояснювальної записки, що містить вступ, три розділи з висновками, загальні висновки та список використаних джерел. Медіапродукт виконано у форматі відеосюжету. Робота охоплює теоретико-методологічні засади воєнної журналістики, аналітичний огляд тематики, наративів та ризиків роботи журналістів, а також практичні аспекти підготовки відеосюжетів із детальним аналізом роботи конкретних журналістів.

Ключові слова: воєнна журналістика, відеосюжет, воєнний стан, українські журналісти, безпека журналістів, медійний контент, наратив, Наталія Нагорна, Євген Малолєтка, етика журналістики, ризики, документальна фотографія.

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена сучасним інформаційним середовищем, для якого характерна висока динаміка та насиченість подіями, що відбуваються під час воєнних конфліктів. В умовах війни українські журналісти виконують надзвичайно важливу роль у формуванні об'єктивного інформаційного простору, забезпечуючи суспільство достовірними фактами та репортажами з перших ліній фронту. Дослідження підготовки відеосюжетів дає змогу визначити специфіку професійної діяльності журналістів у надзвичайних умовах та особливості створення контенту, який не тільки інформує, а й формує громадську думку.

Особлива актуальність цієї теми пов'язана з необхідністю розкриття професійних підходів та методик, які використовують українські журналісти під час висвітлення воєнних подій. Відеосюжети як форма медійного продукту вимагають від автора не лише точності та оперативності, а й дотримання етичних стандартів журналістики, уміння працювати з емоційним та психологічним впливом на аудиторію. Вивчення цих аспектів сприяє підвищенню якості журналістських матеріалів та розвитку медійної компетентності майбутніх фахівців.

Крім того, актуальність дослідження зумовлена зростаючим значенням воєнної журналістики у формуванні національної ідентичності та консолідації суспільства у кризових умовах. Відеосюжети про діяльність українських журналістів допомагають не лише передати хроніку подій, а й продемонструвати героїзм, професіоналізм та моральну стійкість журналістів, які працюють у зоні бойових дій. Аналіз підготовки таких матеріалів дозволяє визначити ключові чинники ефективної комунікації та способи представлення реалій війни з дотриманням журналістської об'єктивності.

Метою дослідження є комплексне вивчення підготовки відеосюжетів про українську воєнну журналістику, аналіз діяльності українських журналістів у

зоні воєнного стану та визначення особливостей створення якісного медійного контенту в умовах бойових дій.

Завдання дослідження:

1. Схарактеризувати сутність та специфіку воєнної журналістики;
2. Дослідити вплив воєнного стану на якість відеосюжетів;
3. Провести аналітичний огляд тематики та наративів відеосюжетів українських журналістів;
4. Визначити ризики та складнощі, з якими стикаються журналісти під час роботи в умовах воєнного стану;
5. Проаналізувати практичні аспекти підготовки відеосюжетів та актуальні приклади журналістських матеріалів.

Об'єкт дослідження: діяльність українських журналістів у процесі підготовки та створення відеосюжетів у зоні воєнного стану.

Предмет дослідження: методи, технології та практичні підходи до підготовки відеосюжетів українськими журналістами в умовах воєнного стану.

Методи дослідження:

- Аналіз наукової літератури та медіаресурсів;
- Контент-аналіз відеосюжетів українських журналістів;
- Порівняльний аналіз тематик та наративів;
- Узагальнення практичного досвіду журналістів;
- Систематизація та узагальнення отриманих даних.

Практичне значення: результати дослідження можуть бути використані для підвищення якості підготовки відеосюжетів, вдосконалення методик роботи журналістів у зоні бойових дій, а також для формування навчальних програм та тренінгів для майбутніх медіафахівців, що спеціалізуються на воєнній журналістиці.

Апробація. Основні результати дипломного проєкту викладено на таких конференціях:

1. Всеукраїнська науково-практична конференція «Мовна параметрія українського національного дискурсу (на пошану пам'яті доктора філологічних

наук, професора П.С. Дудика)» / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, 26-27 березня 2026 року (програма конференції, сертифікат 6 год. 0,2 кредита ECTS).

2.VIII Усеукраїнська студентсько-викладацька науково-практична інтернет-конференція «Сучасні тенденції та перспективи мовно-літературної освіти в Україні»,

м. Глухів, 11–12 лютого 2026 року (програма конференції, сертифікат 15 год. 0,5 кредита ECTS)

3. Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні соціокультурні трансформації: медіа, мова, комунікація» / Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, 19 березня 2026 року (програма конференції).

4. Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців і студентів «Філософія, філологія, культура, освіта: слово молоді» / Національний університет «Чернігівський колегіум імені Т. Г. Шевченка», м. Чернігів, 27 березня 2026 року (онлайн-формат) (програма конференції).

5. IV Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців «Сучасні тенденції в медіагалузі» / Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, 21 квітня 2026 року (програма конференції).

6. Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Актуальні проблеми лінгвістики та лінгводидактики» / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, 30 квітня 2026 року (програма, сертифікат).

7. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференції «Арватівські читання – 2026» / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, м. Ніжин, 29 квітня 2026 року (програма конференції).

8. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Викладання лінгвістичних дисциплін у вищій школі: зміст, форма, методичне забезпечення» / Харківський

національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків, 18 листопада 2025 року (програма семінару)

9. III Науково-практичний семінар з міжнародною участю «Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в кризових умовах» / Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, 19 березня 2026 (програма, сертифікат 15 год. 0,2 кредита ECTS).

З проблем дослідження опубліковано тези: Підготовка відосюжетів на воєнну тематику. Сучасні соціокультурні трансформації: медіа, мова, комунікація: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 березня 2026 р.). Київ, 2026. С. 97–99. <https://dglib.nubip.edu.ua/items/ff7bbbc9-82c6-43a0-9704-8c6b812fadfb>

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури та додатків. Загальний обсяг роботи становить ____ сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОЄННОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

1.1. Загальна характеристика воєнної журналістики

24 лютого 2022 року Україна опинилася в новій реальності— повномасштабній війні. Агресія росії проти нашої держави докорінно змінила українське суспільство та всі його інститути, торкнулася кожного громадянина й вплинула на суспільно-політичні та економічні структури. Особливі трансформації відбулися в журналістиці, адже під час війни вона відіграє ключову роль у формуванні громадської думки, висвітленні подій, від яких залежить подальше існування нації, а також у регулюванні масових емоцій і очікувань суспільства. В умовах складної ситуації журналісти змушені були швидко адаптуватися до нових умов роботи, переглянути професійні стандарти та методи висвітлення подій. Війна змінює журналістику, роблячи її більш відповідальною соціально: вона отримує моральне право на відбір інформації та певні обмеження при її поданні, що спрямоване на захист суспільства та підтримку національних інтересів.

Журналіст на фронті несе велику відповідальність за інформацію, яку він поширює. Яскравими прикладами воєнних кореспондентів є А. Цаплійко, К. Мельников, А. Коломієць, Д. Казанський, Ю. Бутусов та інші. Професійні навички, які журналісти здобувають під час роботи, включають розуміння того, що можна показувати, а що ні, як правильно взаємодіяти з військовими та де проходить межа потенційно неприйнятної інформації [1, с. 70].

Іноді трапляються помилки, тому з метою захисту національних інтересів держава встановлює законодавчі обмеження на збір матеріалів. Хоча Стаття 24 Закону України «Про інформацію» забороняє цензуру та будь-яке втручання в діяльність журналістів і медіа, ця норма не поширюється на

випадки, коли попереднє погодження інформації проводиться відповідно до закону або за рішенням суду щодо заборони поширення певної інформації[2].

Наказом Головнокомандувача Збройних Сил України № 73 від 3 березня 2022 року «Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану» визначено порядок фото- та відеофіксації військових, ЗМІ, лідерів громадської думки та блогерів за умови наявності акредитації [3].

Такі зміни свідчать про суттєве зростання соціальної відповідальності журналістів, оскільки вони стають безпосереднім інформаційним містком між джерелом та аудиторією. Одне з ключових завдань журналістики – формування громадської думки, тому сьогодні до працівників медіасфери прикута особлива увага: їхній контент формує уявлення про світ у більшості людей. Публікуючи матеріали, редактори повинні враховувати всі можливі потенційні ризики та наслідки для суспільства.

У навчальному посібникові С. Костя «Журналістика і війна» [4] «воєнну журналістику» потрактовано як сукупність медіаінструментів і засобів, що зосереджуються на висвітленні проблематики та тематики війни. Особливу увагу приділено поняттю «воєнного дискурсу» українських медіа, який, хоча і має певні недоліки, розглянено як багатокомпонентне явище.

У цьому контексті слушною є й думка авторів праці «Військова журналістика: український аспект», які зазначають, що сучасна військова, а також воєнна журналістика «нині постає суперечливим явищем, і навіть науковці не дають їй однозначного визначення» [5, с. 6].

Сучасне висвітлення військових дій – це не просто фіксація фактів, а комплексна діяльність, що передбачає аналіз подій, підготовку звітів про пересування військ та документування впливу війни на життя цивільних осіб і військових. Сучасні військові кореспонденти продовжують традиції своїх попередників, водночас використовуючи новітні комунікаційні засоби та технології для донесення інформації до глобальної аудиторії.

Значення військової журналістики в сучасному світі є надзвичайно важливим, оскільки вона дозволяє суспільству усвідомити та оцінити наслідки війни, формує історичну пам'ять і сприяє процесам мирного врегулювання. Водночас журналісти стикаються з викликами, пов'язаними з забезпеченням об'єктивності матеріалів, гарантуванням власної безпеки на передовій та протидією дезінформації, яка може спотворювати реальну картину подій [6, с. 140].

Загалом, воєнна журналістика є складним та багатокомпонентним явищем, що поєднує традиційні професійні підходи із сучасними технологіями комунікації. Вона виконує ключову роль у формуванні громадської думки, документуванні подій та забезпеченні суспільства достовірною інформацією під час війни. Сучасні військові кореспонденти поєднують професійну відповідальність із соціальною відповідальністю, адаптуючи свої методи роботи до умов бойових дій та викликів інформаційного середовища.

1.2. Вплив воєнного стану на якість відеосюжетів

Воєнний стан суттєво трансформував підходи українських журналістів до створення відеосюжетів, змусивши їх працювати в умовах постійної небезпеки, обмеженого доступу до інформації та швидкого зміни ситуації на фронті. Одним з ключових факторів впливу стало запровадження нормативних заборон щодо зйомок об'єктів критичної інфраструктури, позицій військових, техніки та руху підрозділів [7]. Ці обмеження, хоча й необхідні для безпеки держави, значно звужують можливості журналістів відтворювати події у відеоформаті повною мірою, змушуючи їх шукати нові способи подачі матеріалу без шкоди національним інтересам.

Також важливим чинником є складність доступу до місця подій [8]. Під час бойових дій журналісти не завжди можуть оперативно потрапити на

локації, де відбуваються ключові події, тому нерідко змушені покладатися на офіційні дані та матеріали пресслужб Збройних Сил України чи сил оборони. Це знижує ступінь ексклюзивності відеосюжетів, але підвищує їхню безпеку та відповідність військовим стандартам. Водночас журналістам доводиться працювати у складних умовах – під обстрілами, у зруйнованих містах, часто без стабільного зв'язку й електрики, що негативно впливає на технічну якість відео: звук, світло, чіткість картинок.

Воєнний стан також вплинув на змістову якість відеосюжетів. Через ризики витоку інформації журналісти змушені обмежувати показ деталей, що могли б нашкодити військам або цивільним. Відтак більшість сюжетів набуває більш узагальненого, узгодженого та стриманого характеру. Замість детальних репортажів з місця подій журналісти часто зосереджуються на історіях людей, гуманітарних аспектах, наслідках обстрілів чи психологічному стані населення. Такий підхід дозволяє зберегти глибину матеріалу, але обмежує можливість показати тактичні чи стратегічні нюанси війни.

Водночас воєнний стан стимулював розвиток нових форматів відеожурналістики, зокрема мобільних репортажів, польових відеоінтерв'ю та коротких оперативних включень у реальному часі. Зростання ролі цифрових технологій, дронів, мобільних камер компенсує частину технічних обмежень і дозволяє демонструвати події більш динамічно. Однак використання таких засобів також регулюється військовими правилами, що впливає на час публікації та наявність певних візуальних елементів у кадрі[9].

Окремо варто зазначити, що психологічний стан журналістів у зоні бойових дій впливає на якість їхньої роботи. Постійний стрес, ризик для життя, емоційне виснаження та переживання за близьких нерідко позначаються на сприйнятті подій і формуванні сюжетів. Попри це, більшість журналістів зберігає високий рівень професійності, демонструючи стійкість, емоційну витримку та соціальну відповідальність перед суспільством [10].

Отже, воєнний стан відчутно впливає як на технічну, так і змістову якість відеосюжетів українських журналістів. Обмеження, ризики та складні умови

роботи створюють нові виклики, але водночас стимулюють творчий пошук і адаптацію медійних підходів. Попри всі труднощі, журналісти продовжують виконувати свою місію – інформувати суспільство, зберігати правду про війну та документувати її для майбутніх поколінь.

Висновки до розділу 1

Проведений теоретичний аналіз дозволив з'ясувати, що воєнна журналістика є складним і багатовимірним явищем, яке формується на перетині інформаційної, безпекової та соціальної сфер. У процесі висвітлення війни журналісти виконують стратегічну роль – вони не лише документують події, а й формують суспільне сприйняття війни, впливають на емоційний стан громадян та забезпечують доступ до правдивої інформації. Воєнна журналістика в Україні продовжує розвиватися як відповідь на виклики повномасштабної агресії, адаптуючи свої стандарти, інструменти та підходи до умов бойових дій.

Аналіз загальної характеристики воєнної журналістики показав, що її зміст і функції суттєво трансформувалися під впливом сучасної війни. Сьогодні вона стала більш відповідальною, регламентованою та орієнтованою на безпеку, адже журналісти працюють у тісній взаємодії з військовими структурами й державними інституціями. Вони повинні враховувати етичні вимоги, не допускати розголошення стратегічної інформації та зважати на наслідки кожного оприлюдненого кадру чи слова. Такі умови сприяли формуванню нового типу журналіста – професіонала, який поєднує медійну компетентність із високим рівнем соціальної відповідальності.

Вивчення впливу воєнного стану на якість відеосюжетів засвідчило, що обмеження, ризики та технічні труднощі відчутно впливають як на змістовий, так і на візуальний рівень матеріалів. Водночас воєнний стан став поштовхом до появи інноваційних форматів, використання мобільних технологій та нових способів подачі інформації. Попри всі виклики, українські журналісти зберігають високий рівень професійності, продовжуючи інформувати суспільство та фіксувати правду про війну. Отже, теоретичні засади воєнної журналістики демонструють її значну роль у сучасному інформаційному просторі та підтверджують актуальність подальших досліджень у цій сфері.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

2.1. Теми та наративи відеосюжетів українських журналістів в умовах воєнного стану

У вітчизняному медіапросторі соціальна тематика традиційно посідає одне з провідних місць, що зумовлено розвитком демократичних процесів, трансформацією державних і громадських інститутів та зростанням суспільного запиту на осмислення соціальних проблем. Із початком анексії Криму, бойових дій на сході України, а згодом і повномасштабного вторгнення російської федерації соціальна проблематика в українській журналістиці суттєво розширилася й набула нових змістових акцентів. Відеосюжети українських журналістів дедалі частіше зосереджуються на темах подолання наслідків воєнних злочинів, підтримки постраждалих цивільних і військових. У низці соціальних сфер війна стала каталізатором загострення проблем, що спричинило зміну наративів відеоконтенту – від фіксації окремих труднощів до комплексного аналізу соціальних викликів у масштабах держави[11, с. 16].

Наприклад, публікації «Суспільне Київ» демонструють стійку орієнтацію на соціальну проблематику, тісно пов'язану з повсякденним життям мешканців столиці та Київської області в умовах війни. Значну частину відеосюжетів становлять матеріали про наслідки ракетних і дронів атак, перебої з електро-, тепло- та водопостачанням, роботу пунктів обігріву й «пунктів незламності», функціонування громадського транспорту та укриттів під час повітряних тривог. Водночас журналісти акцентують увагу на людському вимірі війни, розповідаючи історії постраждалих, внутрішньо переміщених осіб, військових і волонтерів, а також висвітлюючи громадські ініціативи й акції підтримки полонених та зниклих безвісти[12].

Важливим напрямом діяльності репортерів, блогерів та інших представників медіасфери в умовах воєнного стану стало системне

спростування дезінформації, що поширювалася російською пропагандистською системою. Журналісти вибудовували свої матеріали на основі перевірених фактів, відеодоказів і свідчень безпосередніх очевидців подій, що дозволяло протидіяти маніпулятивним наративам і забезпечувати аудиторію достовірною інформацією. До інформаційного протистояння долучалися також політичні діячі, військові експерти, аналітики та публічні особи, які спільно з журналістами працювали над викриттям абсурдних і фейкових тверджень, поширюваних на міжнародному рівні, зокрема й із трибуни Ради Безпеки ООН. Така консолідація медійної та експертної спільноти посилила ефективність інформаційного спротиву та сприяла формуванню стійкого контрнاراتиву у відповідь на пропагандистські кампанії РФ [13, с. 114].

Вагоме місце в тематичному спектрі матеріалів українських медіа в умовах воєнного стану посідає проблематика внутрішньо переміщених осіб, що відображає масштаби гуманітарної кризи та соціальні наслідки війни. Аналіз публікацій окремих регіональних медіа свідчить, що найчастіше журналісти звертаються до тем, пов'язаних із евакуацією населення, військовим обліком, статистикою переміщених осіб, а також до персональних історій людей, які змушені були залишити свої домівки через обстріли й можуть свідчити про воєнні злочини російської федерації. Водночас значно меншою є частка матеріалів, присвячених практичним аспектам життя переселенців – отриманню соціальних послуг, працевлаштуванню, навчанню чи волонтерській підтримці, що формує однобічний наратив і не повною мірою відповідає інформаційним потребам цієї категорії населення [14, с. 95].

Окремої уваги заслуговує питання дотримання журналістських стандартів під час висвітлення теми ВПО. У низці матеріалів домінує подача інформації у формі офіційних зведень, звітів органів влади чи гуманітарних організацій, а також рерайтів пресрелізів, що знижує аналітичну цінність контенту та не забезпечує належного балансу думок. Часто відсутній голос самих переселенців, через що їхній досвід і потреби залишаються недостатньо представленими. Крім того, фіксуються випадки змішування фактів із

коментарями, наявності оціночних суджень без відповідного обґрунтування та використання некоректної термінології щодо статусу ВПО.

У частині публікацій простежується тенденція до виокремлення переселенців як окремої соціальної групи, інколи з негативною конотацією, що може сприяти формуванню стереотипів і посиленню соціальної напруги. Акцентування в заголовках на протиправній поведінці окремих осіб із числа ВПО або використання узагальнюючих означень здатне закріплювати упереджене сприйняття цієї категорії населення. Навіть у позитивно забарвлених матеріалах нерідко фіксується умовне протиставлення переселенців місцевій громаді, що не сприяє їхній соціальній інтеграції[14, с. 96–97].

Також варто зазначити, що культурно-мистецька тематика в українському медіапросторі набула особливої актуальності в умовах повномасштабного вторгнення, доповнивши домінування інформаційного контенту перших місяців війни. Поступова адаптація суспільства до нових реалій сприяла зростанню інтересу аудиторії до матеріалів, присвячених культурі, мистецтву та історії, які виконували не лише пізнавальну, а й важливу психологічну та ідентифікаційну функції. Культура в цей період стала засобом осмислення війни, збереження національної стійкості та підтримки суспільної єдності[15].

Вагомий внесок у розвиток культурно-мистецького дискурсу зробили платформи Суспільного мовника та незалежні інтернет-видання й Youtube-канали, які оперативно адаптували контент до умов воєнного стану. Через лекції, аналітичні відео, інтерв'ю та огляди вони порушували питання деколонізації культурного простору, переосмислення історичної спадщини, викриття пропагандистської функції російської культури та повернення українським митцям їхньої ідентичності. Такий контент сприяв формуванню критичного мислення та протидії імперським наративам.

Війна зумовила розширення тематичних акцентів культурного контенту, перетворивши культуру на інструмент спротиву та національної безпеки. Зростання кількості підписників і переглядів на культурно-мистецьких каналах

засвідчило високий рівень суспільного запиту на осмислення власної культури як складника самоідентифікації[15].

Фронтіві репортажі в Україні сталище одним із важливих джерел правдивої інформації про війну та життя на прифронтових і деокупованих територіях. Наприклад, Медіа Frontliner, засноване Андрієм Дубчаком у 2021 році, спеціалізується на висвітленні подій на лінії фронту, зборі свідчень воєнних злочинів та розповідях про людей, які переживають війну. Репортажі видання відрізняються глибиною та персоналізованим підходом, адже журналісти проводять час із військовими та цивільними, щоб передати їхні емоції, страхи й надії, а не лише суху інформацію про бої та втрати. Frontliner забезпечує своїх журналістів усім необхідним для роботи в екстремальних умовах: сучасною технікою, транспортом, доступом до інтернету та логістичною підтримкою, що дозволяє створювати якісний і оперативний контент. Медіа активно співпрацює з українськими та міжнародними журналістами, поширюючи матеріали, які стають доказами воєнних злочинів та привертають увагу світової спільноти [16].

Ще однією важливою тематикою є відеосюжети українських журналістів, присвячені психічному здоров'ю населення в умовах воєнного стану. Такі матеріали не лише висвітлюють психологічні наслідки війни, а й надають конкретні поради щодо збереження емоційної стабільності та боротьби з хронічним стресом. Наприклад, відеосюжет «Як зберегти ментальне здоров'я під час війни: поради від вінницької психологині» розкриває проблеми психічного здоров'я українців, наголошуючи на важливості самодопомоги та професійної підтримки, а також висвітлює роботу медичних закладів, що надають психологічну допомогу військовим, внутрішньо переміщеним особам та цивільним громадянам. Ці матеріали підкреслюють роль медіа у формуванні усвідомлення потреби в психологічній підтримці під час війни, а також популяризують ефективні методики стабілізації емоцій та реабілітації [17].

Таким чином, аналіз тематичного спектру відеосюжетів українських журналістів у умовах воєнного стану дозволяє констатувати, що медіа активно

висвітлюють не лише військові та гуманітарні аспекти війни, а й проблематику психічного здоров'я населення. Зокрема, журналісти приділяють увагу як емоційним і психологічним наслідкам війни, так і практичним способам самодопомоги та професійної підтримки, що сприяє підвищенню психологічної стійкості громадян. Такий контент виконує соціально значущу функцію: інформує, навчально-профілактично підтримує аудиторію та формує усвідомлення необхідності турботи про власне ментальне здоров'я під час війни.

2.2. Ризик в роботі українських журналістів в умовах воєнного стану

Служба BBC та організація Rory Peck Trust, що підтримують журналістів-фрилансерів, радять заздалегідь провести письмову оцінку ризиків, які можуть виникнути під час поїздки, та визначити заходи для їх мінімізації. Мова йде про всі потенційні небезпеки – санітарні, кліматичні, інфраструктурні, ризики великих скупчень людей, збройних конфліктів, викрадень чи терористичних актів. На вебресурсах Rory Peck Trust (www.rorypecktrust.org) та Міжнародного інституту безпеки новин (www.newssafety.org) доступні списки та зразки документів для самостійної оцінки ризиків, а також для планування комунікації з редакцією та іншими ключовими контактами у випадку надзвичайної ситуації[18, с. 17].

Для безпечнішого висвітлення збройного конфлікту журналісти часто «прикомандировуються» до військових підрозділів – регулярних чи повстанських – на час підготовки репортажу, що дозволяє скористатися їхнім захистом. Водночас існує ризик опинитися під обстрілом або атаками з іншого боку. Тому журналістам, які працюють у такому форматі (embedded), радять бути особливо обережними, носити одяг, що відрізняє їх від військових, уникати камуфляжу. Згідно зі статтею 79 Женевських конвенцій[19], журналісти в зонах бойових дій вважаються цивільними і мають відповідний правовий захист. Також важливо враховувати внутрішні ризики в групі, до якої

журналіст «прикомандирований», зокрема для жінок – можливість сексуального насильства[18, с. 18].

Слід пам'ятати, що противник часто отримує значну частину розвідувальної інформації з відкритих джерел, таких як публікації, коментарі та дописи у медіа. Тому журналісти несуть підвищену відповідальність за наслідки своїх матеріалів. Сучасні стандарти вимагають перевірки інформації щонайменше за двома-трьома джерелами. Винятком є офіційні дані Генерального штабу, Міністерства оборони та інших державних органів, які не потребують додаткової верифікації. У всіх інших випадках журналіст має чітко оцінювати потенційні негативні наслідки публікації та можливий вплив на різні соціальні групи. Раніше це вважалося проявом упередженості, зараз же – це необхідна складова професійної етики [20].

Експерти наголошують, що раніше прийняті домовленості та стандарти діяльності преси під час військових конфліктів сьогодні втратили актуальність. Причиною є масштабне протистояння України та російської федерації, яке суттєво перевищує попередні конфлікти в Іраку, Лівії чи Сирії. Тому досвід минулих воєн не дає повних інструкцій щодо безпечної роботи журналістів на передовій у найбільшій країні Європи. З метою впорядкування роботи медіа у воєнний час, 3 березня 2022 року Міністерство оборони України видало відповідний наказ, який визначає правила взаємодії журналістів і військових, а також обмеження щодо зйомки та спілкування. Порушення правил може призвести до анулювання прес-перепустки. Проте цей документ не гарантує повної безпеки, тому журналісти повинні додатково самостійно оцінювати ризики [21].

Полювання на журналістів з метою отримання таємних даних і їхнього подальшого використання у пропагандистських або терористичних цілях залишається пріоритетним завданням спецпідрозділів ворога. Тому всі працівники ЗМІ повинні дотримуватися правил безпеки: зберігати інформацію на кількох надійних носіях у перевірених сховищах, використовувати складні паролі та шифрування даних, а також активувати двофакторну автентифікацію.

Журналісти, які перебувають поблизу передової або відчують високий ризик, повинні застосовувати псевдоніми та окремі облікові записи, відмінні від особистих.

Обов'язковою є наявність засобів індивідуального захисту навіть у відносно безпечних районах. Вони не лише зберігають життя та здоров'я, але й допомагають уникнути непорозумінь із місцевим населенням. Журналісти відрізняються від військових або цивільних осіб за допомогою наклею «Преса», атестаційних карток та сертифікатів. Бронежилети та шоломи для журналістів мають спеціальний синій колір, що підкреслює їхній професійний статус і забезпечує додатковий рівень безпеки [21].

Журналісти, які працюють у зоні бойових дій, повинні мати при собі повний пакет документів, що засвідчує їхню професійну діяльність. Це дозволяє уникнути плутанини з розвідниками або шпигунами. Ліцензії від збройних сил не завжди є достатніми, оскільки деякі військові не завжди впізнають журналістів. У таких випадках робота та зйомка проводяться лише за дозволом керівництва обласної військової адміністрації або іншого державного органу. Військові, у свою чергу, відповідають за те, щоб матеріали журналістів не створювали загроз або проблем для їхніх підрозділів [22].

Робота в умовах війни вимагає високої емоційної стійкості, оскільки журналісти часто стикаються із сценою смерті, руйнування та людських трагедій. Іноді вони повинні повідомляти родичам про загибель членів сім'ї. У таких випадках важливо знаходити межу між професійним завданням і власними емоціями. Регулярні обговорення пережитого з редакторами допомагає журналістам розвантажити емоційний стан та правильно структурувати майбутні матеріали.

Збереження об'єктивності є критично важливим у роботі журналіста під час війни. Потрібно уникати спотворення фактів, приховування інформації або маніпуляцій даними, оскільки публікація неперевіреної інформації може мати серйозні наслідки. Для цього журналісти витрачають додатковий час на перевірку фактів і користуються лише надійними джерелами. У військових

конфліктах особливо легко стати об'єктом пропаганди, тому важливо застосовувати критичне мислення до отриманої інформації [22].

Отримання дозволу Збройних Сил України на роботу у зоні бойових дій не передбачає автоматичного взяття на себе прямої відповідальності за безпеку журналістів. Працівники медіа повинні дотримуватися всіх вказівок військових, зберігати спокій та уникати емоційної або агресивної поведінки. Крім того, журналісти повинні бути готові працювати в екстремальних умовах, таких як обстріли, природні катастрофи або обмежений доступ до харчування, а також мати відповідне обладнання для роботи у непередбачуваних ситуаціях [23].

Підсумовуючи, варто зазначити, що робота українських журналістів у зоні воєнного стану характеризується високим рівнем професійного та особистого ризику, що включає фізичну загрозу, психологічне навантаження та можливість стати об'єктом пропагандистських чи інформаційних атак. Журналісти повинні дотримуватися суворих правил безпеки, мати повний пакет документів, засоби захисту та підготовлене обладнання, а також діяти за чіткими інструкціями військових та державних органів. Емоційна стійкість, об'єктивність і здатність критично оцінювати отриману інформацію є невід'ємними складовими професійної компетентності журналіста, оскільки будь-яка помилка або недбалість може призвести до серйозних наслідків для самого журналіста, його колег або цивільного населення. Водночас сучасні умови роботи в Україні вимагають від медійників не лише фізичної та технічної підготовки, а й психологічної самодопомоги та етичного підходу до висвітлення конфліктів. Вони повинні балансувати між необхідністю оперативного інформування суспільства та збереженням безпеки, особливо при роботі з чутливими матеріалами або у «гарячих» зонах. Системне дотримання правил безпеки, координація з редакцією та військовими структурами, а також використання надійних джерел інформації допомагають мінімізувати ризики та забезпечують ефективну і професійну діяльність журналістів у надзвичайно небезпечних умовах воєнного стану.

Висновки до розділу 2

Аналіз діяльності українських журналістів у зоні воєнного стану демонструє, що сучасні медіа активно висвітлюють соціальні, культурні та психологічні аспекти війни, формуючи широкий спектр наративів. Відеосюжети зосереджуються на людському вимірі конфлікту, підтримці постраждалих цивільних, внутрішньо переміщених осіб, військових та волонтерів, а також на протидії дезінформації та пропагандистським кампаніям. Такий контент сприяє формуванню критичного мислення у суспільстві та допомагає українцям усвідомлювати важливість психологічної підтримки та культурної ідентичності під час війни.

Робота журналістів у воєнних умовах пов'язана з високим рівнем фізичних, психологічних та інформаційних ризиків. Вони піддаються небезпеці обстрілів, вибухів, обмеженому доступу до ресурсів, а також психологічному навантаженню через спостереження смерті та страждань людей. Для мінімізації ризиків медійники дотримуються правил безпеки, використовують захисне спорядження, ретельно планують маршрути роботи та комунікацію з редакцією і військовими, а також обережно працюють із чутливою інформацією.

Крім фізичної безпеки, журналісти повинні зберігати об'єктивність та професійну етику, критично перевіряти джерела інформації та координувати свої дії з відповідними державними структурами. Підготовка до екстремальних ситуацій, психоемоційна стійкість, використання надійних носіїв даних і дотримання стандартів роботи у «гарячих» зонах дозволяють медійникам ефективно виконувати свої завдання, знижуючи ризики для себе та оточуючих. Таким чином, поєднання професійної компетентності, етичної відповідальності та суворого дотримання правил безпеки визначає успішність діяльності українських журналістів у умовах воєнного стану.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ВІДЕОСЮЖЕТІВ УКРАЇНСЬКИМИ ЖУРНАЛІСТАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

3.1. Порядок підготовки відеосюжетів в умовах воєнного стану

Підготовка відеосюжету в умовах воєнного стану докорінно відрізняється від звичайної журналістської практики. Кожен етап — від планування до публікації — потребує врахування безпекових, технічних та етичних чинників, що значно ускладнюють роботу медійника.

Перший етап — планування та оцінка ризиків. Перед виїздом журналіст зобов'язаний отримати відповідну акредитацію від Збройних Сил України, без якої фото- та відеофіксація в зоні бойових дій є недопустимою [3]. Водночас проводиться оцінка безпекової ситуації: маршруту, рівня загрози на конкретній ділянці фронту, доступності зв'язку. Організації з безпеки журналістів, зокрема RoryPeckTrust та Міжнародний інститут безпеки новин, рекомендують складати письмовий план ризиків ще до від'їзду, вказуючи потенційні небезпеки — від обстрілів до відсутності медичної допомоги — та способи їх мінімізації [18]. Журналіст також повинен поінформувати редакцію про маршрут і встановити чіткий графік виходу на зв'язок.

Другий етап — підготовка обладнання та документів. У воєнних умовах технічна готовність набуває особливого значення. Журналіст має забезпечити наявність усіх необхідних засобів: камери, мікрофонів, кількох акумуляторів, захищеного носія даних та резервних копій знятого матеріалу. Обов'язковим є захисне спорядження — бронежилет синього кольору зі знаком «Преса» та шолом, які не лише захищають від фізичної небезпеки, а й чітко ідентифікують журналіста як цивільну особу, що відповідає нормам Женевських конвенцій [19]. Документи — акредитація, прес-посвідчення, дозволи — мають бути при собі постійно.

Третій етап — безпосередня зйомка та збір матеріалу. У зоні бойових дій журналіст діє відповідно до інструкцій командування військового підрозділу, до якого прикомандирований. Зйомка проводиться лише в дозволених зонах і без фіксації об'єктів критичної інфраструктури, позицій, техніки та пересування підрозділів [7]. Журналіст має постійно оцінювати обстановку: при загостренні ситуації — негайно відходити в безпечне місце, не ризикуючи заради кадру. Паралельно ведеться аудіозапис або текстові нотатки — для наступного монтажу та формування контексту.

Під час роботи з людьми — військовими чи цивільними — дотримуються принципів журналістської етики: отримання згоди на зйомку, коректне поводження, недопустимість використання образів загиблих без чіткого редакційного обґрунтування. Особливо обережно слід знімати поранених, дітей та осіб у стані стресу.

Четвертий етап — монтаж і редагування. Після повернення з поля журналіст переносить матеріал на захищений носій і приступає до монтажу. На цьому етапі здійснюється перевірка кожного кадру на відповідність безпековим вимогам: чи не видно на фоні стратегічних об'єктів, розпізнавальних знаків техніки або координат позицій. Відеоряд підбирається так, щоб відтворити подію максимально правдиво, але без надмірного натуралізму. Наратив формується з урахуванням контексту та верифікованих фактів — відповідно до стандарту перевірки щонайменше за двома-трьома джерелами [20].

П'ятий етап — публікація та поширення. Готовий матеріал проходить редакційну перевірку. У деяких випадках — особливо якщо сюжет стосується чутливих тем або знятий поблизу передової — може здійснюватися узгодження з відповідними структурами Міністерства оборони або регіональною військовою адміністрацією. Після публікації журналіст несе відповідальність за будь-які наслідки, які матеріал може спричинити для військових операцій або безпеки осіб, що потрапили в кадр.

Таким чином, підготовка відеосюжету в умовах воєнного стану — це багатоетапний процес, у якому журналістська майстерність невіддільна від безпекової свідомості та етичної відповідальності. Кожне рішення — де знімати, що включати в кадр, як подавати матеріал — має наслідки не лише для медіапродукту, а й для людей та подій, які він відображає.

3.2. Аналіз актуальних відеосюжетів українських журналістів

Для аналізу практичних аспектів підготовки відеосюжетів у воєнних умовах розглянемо діяльність двох українських журналістів — телевізійної репортерки Наталії Нагорної та фотожурналіста Євгена Малолетки. Їхній досвід демонструє два різних підходи до документування війни: через слово й присутність у кадрі — та через візуальний образ.

Наталія Нагорна: репортаж з фронту як щоденна практика

Наталія Нагорна — журналістка ТСН, яка стала першою жінкою в редакції, що виїхала на фронт ще під час бойових дій на Донбасі до повномасштабного вторгнення. З 24 лютого 2022 року вона систематично здійснює включення з прифронтових територій, фіксуючи події в режимі реального часу.

З точки зору підготовки відеосюжету, її матеріали вирізняються кількома характерними ознаками. По-перше, це оперативність у поєднанні з контекстуальністю: Нагорна не обмежується фіксацією факту, а завжди подає його в ширшому контексті — військовому, гуманітарному, людському. По-друге, у її репортажах простежується стриманий, але не відсторонений стиль подачі: журналістка говорить чітко, без зайвої емоційності, що створює відчуття достовірності та довіри в аудиторії. По-третє, вона дотримується балансу між людськими історіями та точними фактами: показує особисті переживання бійців, але не перетворює їх на сентиментальний наратив.

Важливим аспектом є безпекова та етична складова її роботи. Зйомка поблизу бойових дій вимагає постійної уваги до того, що потрапляє в кадр. У матеріалах Нагорної відчувається свідомий підхід до формулювань: вона уникає конкретики щодо позицій і пересувань, що свідчить про розуміння можливих наслідків публікації. Водночас журналістка пройшла курси з першої долікарської допомоги, усвідомлюючи, що в критичній ситуації поряд може не бути нікого, хто надасть допомогу. Цей факт є яскравим прикладом того, як воєнна журналістика вимагає підготовки, що виходить далеко за межі суто медійних навичок.

Таким чином, відеосюжети Нагорної є зразком телевізійної воєнної журналістики, що поєднує оперативність, фактичну точність і професійну етику в умовах постійної небезпеки.

Євген Малолетка: документальна фотографія як доказ злочину

Інший вимір воєнної журналістики представляє фотожурналіст Євген Малолетка, чия робота в Маріуполі під час облоги 2022 року стала одним із найрезонансніших прикладів документування війни у світовій практиці.

На початку повномасштабного вторгнення Малолетка разом із командою AssociatedPress провів двадцять днів у заблокованому Маріуполі, знімаючи повсякденне знищення міста та страждання його мешканців. Він зміг вивезти весь відзнятий матеріал через «зелений коридор», і ці фотографії облетіли весь світ. У 2023 році разом із режисером Мстиславом Черновим та продюсеркою

Василісою Степаненко він випустив документальний фільм «20 днів у Маріуполі», який отримав премію «Оскар» та Пулітцерівську премію. У 2025 році видавництво Ukraïner опублікувало його книгу «Облога Маріуполя» — збірник фотографій та рефлексій про роль журналіста під час війни.

З практичної точки зору, робота Малолетки в Маріуполі ілюструє, яким може бути відеосюжет або фотоматеріал у найекстремальніших умовах — без можливості евакуації, в оточенні, з мінімальним обладнанням. У таких обставинах ключовим стає не технічна досконалість кадру, а його документальна цінність: здатність зафіксувати момент, який вже неможливо спростувати або переписати.

Проте не менш важливим є етичний вимір його роботи. Малолетка відкрито говорить про постійний моральний вибір, з яким стикається фотожурналіст на війні: чи можна показувати смерть? Де межа між документуванням злочину і сенсаційністю? Він порівнює цю роботу з «ходінням по лезу» між правдою та повагою до гідності тих, кого знімаєш. Цей підхід відповідає базовим принципам воєнної журналістики — точності, безпеки та етики, — що були розглянуті в першому розділі цієї роботи.

Кадри Малолетки стали не просто медіаматеріалом — вони перетворилися на юридичні докази воєнних злочинів і одночасно на культурну пам'ять про те, що сталося в Маріуполі. Це підтверджує ключову тезу: у воєнній журналістиці матеріал може мати наслідки, що виходять далеко за межі редакційного продукту.

Порівняльний висновок

Аналіз роботи Наталії Нагорної та Євгена Малолетки дозволяє виокремити спільне і відмінне в практиці підготовки відеосюжетів у воєнних умовах. Обоє журналістів працюють у зоні підвищеного ризику, дотримуються принципів безпеки та несуть етичну відповідальність перед аудиторією. Водночас їхні підходи різняться: телевізійний репортаж Нагорної спирається на слово, присутність у кадрі та оперативність, тоді як документальна фотографія Малолетки — на силу образу та довготривалий вплив візуального свідчення. Разом вони демонструють, що воєнна журналістика не є монолітною практикою — вона багатовимірна, і кожен формат несе свою унікальну функцію в документуванні та осмисленні війни.

Висновки до розділу 3

Практичні аспекти підготовки відеосюжетів в умовах воєнного стану охоплюють п'ять ключових етапів: планування та оцінку ризиків, підготовку обладнання і документів, безпосередню зйомку, монтаж та редагування, публікацію і поширення. Кожен із них потребує поєднання журналістської майстерності з безпековою свідомістю та дотриманням етичних норм.

Аналіз діяльності Наталії Нагорної та Євгена Малолетки підтверджує, що ефективна воєнна журналістика — це не лише технічна здатність знімати в екстремальних умовах, а й усвідомлена відповідальність за кожен кадр і кожне слово. Телевізійний репортаж і документальна фотографія виконують різні, але однаково важливі функції: перший забезпечує оперативне інформування суспільства, другий — створює довготривале візуальне свідчення подій. В обох випадках журналіст виступає посередником між реальністю війни та її сприйняттям суспільством — і саме від його професійності, сміливості та моральної стійкості залежить, наскільки точною і повною буде ця картина.

Проведене дослідження дозволило комплексно вивчити процес підготовки відеосюжетів про українську воєнну журналістику крізь призму діяльності українських журналістів в умовах воєнного стану.

У першому розділі з'ясовано, що воєнна журналістика є складним багатовимірним явищем, яке формується на перетині інформаційної, безпекової та соціальної сфер. З початком повномасштабного вторгнення вона набула нових функцій і стандартів: стала більш регламентованою, відповідальною та орієнтованою на захист національних інтересів. Воєнний стан суттєво вплинув як на технічну, так і на змістову якість відеосюжетів — обмеження зйомки стратегічних об'єктів, складний доступ до місця подій та психологічне навантаження на журналістів формують нові виклики, що водночас стимулюють пошук інноваційних медійних форматів.

У другому розділі встановлено, що тематичний спектр відеосюжетів українських журналістів у воєнних умовах охоплює широке коло питань: від фронтових репортажів і висвітлення становища внутрішньо переміщених осіб до культурно-мистецького дискурсу та тематики психічного здоров'я. Особливу роль медіа відіграють у протидії дезінформації та формуванні консолідованого суспільного наративу. Водночас виявлено, що робота журналістів у зоні бойових дій пов'язана з високим рівнем фізичного, психологічного та інформаційного ризику, мінімізація якого вимагає суворого дотримання правил безпеки, наявності захисного спорядження і постійної координації з редакцією та військовими структурами.

У третьому розділі систематизовано п'ятиетапний алгоритм підготовки відеосюжету в умовах воєнного стану: планування та оцінка ризиків, підготовка обладнання і документів, безпосередня зйомка, монтаж і редагування, публікація та поширення. Порівняльний аналіз діяльності журналістки ТСН Наталії Нагорної та фотожурналіста Євгена Малолітки підтвердив, що ефективна воєнна журналістика — це не лише технічна здатність знімати в екстремальних умовах, а й усвідомлена етична відповідальність за кожен кадр. Телевізійний репортаж і документальна фотографія виконують різні, але однаково важливі функції: перший забезпечує оперативне інформування суспільства, другий — створює довготривале візуальне свідчення для збереження пам'яті та документування воєнних злочинів.

Загалом результати дослідження підтверджують, що українські журналісти в умовах повномасштабної війни сформували нову модель воєнної журналістики — таку, що поєднує медійну компетентність, безпекову свідомість і моральну стійкість. Матеріали, зняті в зоні бойових дій, набувають значення, що виходить далеко за межі редакційного продукту: вони стають документом епохи, інструментом захисту правди та вагомим свідченням на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Безпекове питання: як працювати журналістам під час війни? URL: <https://pressassociation.org.ua/ua/bezpekove-pitannya-yak-praczuuvati-zhurnalistam-pid-chas-vijni>
- 2.Бондарев В. Як зберегти ментальне здоров'я під час війни: поради від вінницької психологині. URL: <https://suspilne.media/vinnytsia/1144196-ak-zberegiti-mentalne-zdorova-pid-cas-vijni-poradi-vid-vinnickoi-psihologini/>
- 3.Гарантії захисту журналістів в умовах воєнних дій. URL: <https://sich-pravo.org/garantiyi-zahystu-zhurnalistiv-ta-chleniv-yihnih-simej-v-umovah-voyennyh-dij>
- 4.Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
- 5.ЗМІ і війна: особливості поширення інформації та фото під час воєнного стану. URL: <https://ppl.org.ua/zmi-i-vijna-osoblivosti-poshirennya-informaci%D1%97-ta-foto-pid-chas-voyennogo-stanu.html>
- 6.Зражевська Н. І., Заїка В. Як змінилася робота українського журналіста під час війни. Інтегровані комунікації, 2023. № 1(15). С. 68–77. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49274/>
- 7.Копотун І. М., Коропатнік І. М., Микитюк М. А., Павлюк О. О., Пасіка С. П., Петков С. В. Військова журналістика: український аспект. Київ: ВД «Професіонал», 2023. 676 с. URL: <https://book-ye.com.ua/nehudozhnja-literatura/gumanitarni-nauki/zhurnalistyka-reportazhi/vijskova-zhurnalistyka-ukrayinskyj-aspekt-stanovlennya-ukrayinskoyi-vijskovoyi-zhurnalistyky/>
- 8.Кость С. Журналістика і війна: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2016. 414 с. URL: https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/1-414-book_9_03_2016.pdf

9.Литвиненко А. Українські Youtube-канали на культурно-мистецьку тематику під час повномасштабного вторгнення росії до України. Образ, 2023. № 2(42). С. 25–37. URL: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2023.2\(42\)-25-37](https://doi.org/10.21272/Obraz.2023.2(42)-25-37)

10.Медіа в умовах війни: що показало перше в Україні комплексне дослідження втрат журналістики. URL: <https://webportal.nrada.gov.ua/media-v-umovah-vijny-shho-pokazalo-pershe-v-ukrayini-kompleksne-doslidzhennya-vtrat-zhurnalistyky/>

11.Медіа під час війни: Мирослава Гонгадзе про самоцензуру, марафон та відкритість. URL: <https://suspilne.media/487876-media-pid-cas-vijni-miroslava-gongadze-pro-samocenzuru-marafon-ta-vidkritist>

12.Мельник М. Медійний контент соцмереж у висвітленні подій під час повномасштабної війни росії з Україною (на матеріалі ютуб-каналів лідерів думок та акаунтів провідних ЗМІ). Українські та світові медіа під час повномасштабного вторгнення РФ, 2023. С. 113–117. URL: <https://juawm.donnu.edu.ua/article/view/14172>

13.Михайло Г., Шкуров Є. Сучасна військова журналістка і висвітлення війн. Україна у просторі соціальних комунікацій: суспільство, медіа, рефлексії війни: матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 2024. С. 139–144. URL: <https://ur.knute.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a4663c0f-7568-4606-8a2c-020bb90b12f5/content>

14.Морозов А. С., Дрешпак В. М. Соціальна тематика на суспільному мовленні в період війни. Українські та світові медіа під час повномасштабного вторгнення РФ, 2023. С. 16–18. URL: <https://juawm.donnu.edu.ua/article/view/14150>

15.Нановська В. «Ти не пройдеш!» До яких об'єктів журналістам можуть закривати доступ і як обійти обмеження. URL: <https://mediamaker.me/ty-ne-projdesh-do-yakyh-obyektiv-zhurnalistam-mozhut-zakryvaty-dostup-i-yak-obijty-obmezhennya-9025/>

- 16.Посібник з безпеки для журналістів: посібник для репортерів у небезпечних зонах. Reporters Without Borders International Secretariat, 2022. 152 с. URL: <https://resources.rsf.org/wp-content/uploads/2022/06/RSF-UKR.pdf>
- 17.Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
- 18.Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану: Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 03.03.2022 № 73. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/nakaz_73_zi_zminamu.pdf
- 19.Савиченко О. М., Рубан О. В., Шуневич Є. М. Психічне здоров'я журналістів в умовах війни.Габітус, 2024. № 62. С. 171–176. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2024/64-2024/32.pdf>
- 20.Суліковська О. Д., Василик Л. Є. ВПО в чернівецькій інтернет-журналістиці (на матеріалі видань «Шпальта», «АСС», «БукІнфо», «BukNews»). Українські та світові медіа під час повномасштабного вторгнення РФ, 2023. С. 94–98. URL: <https://juawm.donnu.edu.ua/article/view/14168>
- 21.Суспільне Київ: новини за темою Війна та Армія. URL: <https://suspilne.media/kyiv/war/>
- 22.Чорна О. «Воєнний репортаж – дуже дорогий продукт». Як працює медіа Frontliner. URL: <https://detector.media/community/article/232902/2024-10-02-voienyy-reportazh-duzhe-dorogyy-produkt-yak-pratsyuie-media-frontliner/>

23. Як журналістам працювати на війні. 15 порад про підготовку, поведінку, комунікацію та блокпости. URL:
<https://detector.media/community/article/198566/2022-04-24-yak-zhurnalistam-pratsyuvaty-na-viyni-15-porad-pro-pidgotovku-povedinku-komunikatsiyu-ta-blokposty/>